

Anmälan

2014-04-28

Det har kommit till vår kännedom att Finansiell ID-Teknik BID AB ("FID") som äger BankID har för avsikt att inte fortsätta med stöd för Linuxbaserade operativsystem (källa [BankID¹](#)). Detta påverkar så många faktorer i en negativ riktning att vi inte kan låta bli att påtala det och vi anser också att det strider mot de grundläggande krav som fanns för BankID.

När infrastrukturen för BankID byggs om under året fasas Linux ut. Det beskedet ger Johan Eriksson, vd på Finansiell Id-teknik som förvaltar BankID.

(Källa [Computer Sweden²](#)).

Finansiell ID-Teknik BID AB förvaltar och vidareutvecklar BankID. Detta företag ägs i sin tur av Danske Bank, Handelsbanken, Ikano Bank, Länsförsäkringar Bank, SEB, Skandiabanken och Swedbank. Till det kommer ett antal banker som utfärdar Mobilt BankID. Detta gör att BankID har en närmast hundra procentig penetration av marknaden och att det inte existerar någon egentlig konkurrens.

För Sveriges vidkommande innebär detta att FID:s beslut om BankID, blir allena rådande för hela landet. Det innebär implicit att beslut angående detta måste, eller åtminstone strängeligen bör, gynna landet som helhet.

Som motiv för sitt beslut anger FID ett påstått lågt användartal:

Totalt finns 7,3 miljoner BankID och av dem räknar vi med att lite drygt 5 000 kör Linuxversionen. Det är tyvärr en för liten användarbas. Men om den communityn skulle växa framöver får vi självklart ompröva beslutet.

(Källa [Computer Sweden²](#)).

Detta är ett i grunden felaktigt antagande, som brister i både förutsättningar och resultat.

Siffror som inte speglar verkligheten

Exempelvis så visar [StatCounter³](#), som är en av Internets mest korrekta och trovärdiga källor för statistik, att användandet av Linux i Sverige under den senaste tolv månaders perioden är cirka 1,78% för "Desktop". Det vill säga vanliga persondatorer (ej telefoner, surfplattor, servrar m.m.). Skulle man istället titta på siffran för servrar så är siffran mycket högre (>50%), den siffran är dock inte lika intressant här, även om den ger en bild av Linux verkliga marknadsandel. För statistik angående servrar, se [W3Techs⁴](#).

När FID säger att det finns 7,3 miljoner BankID, så borde alltså ungefär 120 000 av dessa användas från Linux. Det är då lätt att fråga sig varför FID kan hävda att det finns så få Linuxanvändare som 5 000, när behovet i själva verket borde vara över 120 000. Tittar man på StatCounters statistik för den allra senaste tiden så visar den att Linux nu ligger närmare 4%, dvs. cirka 300 000 användare.

¹ <https://bankid.com/sv/Aktuellt/BankID-Sakerhetsprogram-for-Linux-fasas-ut/>

² <https://www.idg.se/2.1085/1.554720/bankid-for-linux-slopas>

³ http://gs.statcounter.com/#desktop-os-SE-monthly-201305-201404_bar

⁴ http://w3techs.com/technologies/overview/operating_system/all

En hel del av förklaringen till detta ligger i hur stödet för olika operativsystem i verkligheten har varit utformat. Följande lista för systemkrav är hämtat direkt från FID:

Systemkrav

BankID säkerhetsprogram kan användas i följande operativsystem och webbläsare:

Windows XP, Windows Vista, Windows 7 samt Windows 8 i skrivbordsläge

- Internet Explorer version 7, 8, 9, 10 och 11
- Mozilla Firefox version 3.6 eller senare
- Google Chrome version 10 eller senare

Mac OS 10.6, 10.7, 10.8, 10.9

- Safari version 5 och senare
- Mozilla Firefox version 3.6 eller senare
- Google Chrome version 10 eller senare

Linux Ubuntu 32-bit 10.04 och senare

- Mozilla Firefox version 3.6 eller senare

Det är tydligt att stödet har varit betydligt sämre för Linux än för övriga OS.

För det första så har det enbart funnits stöd för Ubuntu, som visserligen är en av de största Linux-distributionerna men som ändå bara är en del av helheten. Andra stora distributioner som också borde haft stöd är till exempel Fedora/RedHat och SUSE/openSUSE. Till exempel så är det RedHat och SUSE som är de absolut största distributionerna för servrar ute på företag och inom industrin. Men dessa har alltså helt saknat stöd.

För det andra har det endast funnits stöd för 32-bitarsversionen av Ubuntu, trots att en stor del av dagens installationer, precis som moderna Windows-installationer, består av 64-bitarsversioner. Dessutom är Ubuntu bara en av de versioner av Linux som finns, om än bland de största.

För det tredje så har det som synes bara funnits stöd för Mozilla Firefox, trots att även Google Chrome är mycket vanligt förekommande inom Linux.

Dessutom har installationsrutiner och övrigt stöd helt saknats för Linux, man har i princip fått bygga ihop hela sin installation själv, vilket inte har varit ett genomförbart alternativ för många.

Enkelt uttryckt så är behovet av BankID mycket större inom Linux än vad de 5 000 befintliga installationerna ger sken av, snarare borde över 120 000, eller till och med 300 000 vara korrekt. Den låga befintliga siffran kommer sig till största delen av att det inte existerat någon fullvärdig (knappt ens användbar) version för Linux.

Man kan inte bevisa att något inte behövs, genom att åstadkomma en undermålig produkt och försöka påvisa att ingen vill ha den. I detta fall vore det ungefär samma sak som att för Windows göra en version för enbart Windows Vista och sedan hävda att man har för få Windows-användare.

En marknad som sätts ur spel och en infrastruktur som ignoreras

BankID/E-legitimation används idag av till exempel *Skandiabanken, Swedbank, Länsförsäkringar Bank, Handelsbanken, Nordea, SEB, Danske Bank, Ikano Bank, ICA Banken, Försäkringskassan,*

CSN, Skatteverket etc. Det vill säga, det används av i princip alla viktiga samhällsfunktioner som enligt alla rimliga krav ska vara allmänt tillgängliga.

Detta innebär att FID har en makt som inte på något sätt är vald av folket och som inte heller kommit till på marknadsmässiga grunder.

När det gäller datorer för hemmabruk, så har man idag i princip tre val vad gäller miljö och det är Windows, MacOS och Linux. Alla tre har mer än 100 000 användare vardera, vilket gör det högst rimligt att kräva att det ska finnas ett jämlikt stöd för dem.

Det blir allt viktigare att kunna lösa samhällsrelaterade funktioner, som är fundamentala för landets infrastruktur, via datorn. Därför finns det ett samhällsansvar hos FID och det går inte att säga ”Men om den communityn skulle växa framöver får vi självklart ompröva beslutet”, Det operativsystem som inte får stöd för BankID kommer automatiskt att bli utslaget i konkurrensen.

Tyvärr har FID idag möjlighet att kringgå normala marknadsregler och själva bestämma vilka som ska få vara med. Detta ger en situation där marknaden är styrd av ett företag som själva sett till att inte kunna utsättas för konkurrens. Ifrågavarande företag kan i förlängningen bestämma och avgöra vilka datorer medborgarna kan och får använda, på ett högst odemokratiskt sätt.

[Statskontoret](#)¹ skriver följande om öppen och fri programvara:

Arbetsgruppens bedömning är att öppna programvaror i många fall funktionellt och kvalitativt är fullt jämförbara med, och i vissa fall bättre, än motsvarande proprietära produkter. Öppen programvara bör därför värderas jämsides med proprietära lösningar vid anskaffningar för att få bättre konkurrens på marknaden. Det är också nödvändigt att ställa krav på öppna standarder och öppna filformat för att få interoperabilitet mellan olika system.

Proprietär programvara säljs idag i huvudsak utan garantier och tillverkarna friskriver sig i princip från alla felaktigheter i produkten. Förändring och felrättning sker på producentens villkor och livslängden är som regel kort innan det kommer nya versioner. Går det tillverkande företaget i konkurs upphör utveckling och support och användaren måste söka alternativa lösningar. Med öppen programvara undviker man dessa beroenden.

Öppen programvara har funnits som begrepp i snart 20 år och Linux har ungefär 10 år på nacken. Många av funktionerna på Internet är nästan helt baserade på öppen programvara, så som förmedling av e-post och översättning av datornamn till IP-adresser, DNS. Mer än 65% av Internets webbservrar är byggda med öppen programvara.

[...]

Öppen programvara är inte någon tillfällig företeelse, utan en fullvärdig och trovärdig konkurrent till existerande proprietära produkter och lösningar.

Citatet är från 2003 och äger sin fulla relevans än idag. Användandet av öppen och fri programvara ökar stadigt. Det är tydligt att FID:s beslut går på tvärs med Statskontorets ambitioner, då de på felaktiga grunder vill avsluta stödet för Linux.

Ett annat viktigt citat är [SOU 2010:104, Bilaga 17, Kapitel 5](#)² där det står;

Användarna ska kunna signera dokument med en standard dator och en standard webbläsare som kör under marknadens vanligt förekommande operativsystem (Windows, Mac OSX, Linux, Symbian, Android, iPhone, Blackberry, m.m.).

¹ <http://www.statskontoret.se/upload/publikationer/2003/200308.pdf>

² <http://www.regeringen.se/content/1/c6/15/82/56/74c79ddf.pdf>

Eftersom säkerheten har hög prioritet i sammanhanget, kan även följande citat ge en bild av läget:

Därutöver kan man nämna att det heller inte är så märkligt att många av de militära datorsystemen bygger på Linux. För användaren kan det tyckas krångligt med Linux istället för det bekanta Windows, men fördelen är dels att Linux är betydligt mindre angripet av virus, men framförallt att Linux har helt öppen källkod vilket möjliggör för användaren/tillverkaren att kontrollera koden efter ovälkomna bakdörrar och läckor innan operativsystemet tas i användning på den avsedda utrustningen.

(Källa med försvarsanknytning¹)

FID går alltså på tvärs även här. Det är också märkligt att bankerna inte har samma uppfattning om säkerhet som försvaret.

Stat, kommuner och landsting främjar på olika sätt användningen av öppen källkod, dels av snäva ekonomiska skäl, men också av principiella skäl. Öppen källkod är bättre lämpad för svensk offentlighetsprincip och för ett samhälle som allmänt präglas av öppenhet.

Det skulle därför vara märkligt om PTS tillät de svenska storbankerna att stänga ute det enda operativsystemet av betydelse som består av öppen källkod.

Sveriges medborgare bör inom rimliga gränser själva kunna välja vilken datormiljö de vill använda hemma, utan att få detta förutbestämt och stipulerat av FID. Dessutom bör Sveriges medborgare kunna välja en datormiljö baserad på öppen källkod, utan att tvingas kompromissa för att kunna utföra vitala samhällsrelaterade funktioner.

Ett företag med monopolställning och kopplingar till både storbankerna och staten, bör inte få underminera landets infrastruktur genom att ensidigt gynna subjektivt utvalda leverantörer.

Datortvång och alternativ – hur man kan tvinga folk att byta dator

Förutom att Linux är ett självständigt och alldeles utmärkt operativsystem, så är det också det enda kostnadsfria alternativet till Windows. Detta visar sig tydligt nu när Microsoft lägger ned supporten för Windows XP, trots att det fortfarande finns miljontals användare. Mer om detta finns att läsa på [End of support²](#).

FID kräver givetvis att de operativsystem som stöds ska vara säkra och uppfylla vissa krav. Utvecklingen av systemen måste fortgå i så måtto att eventuella säkerhetsluckor som upptäcks, åtgärdas och rättas till. Så här säger FID till exempel om Windows 2000 som försvann ur rullorna 2010;

Den nya versionen av BankID säkerhetsprogram stöder inte Windows 2000 eftersom Microsoft har slutat leverera säkerhetsuppdateringar till det. Windows 2000 uppfyller därmed inte längre de säkerhetskrav som ställs av banker och myndigheter.

Sannolikt kommer detta att drabba även Windows XP nu sedan supporten för det upphörde 8 April 2014. Det finns givetvis ingen möjlighet för FID att stödja ett operativsystem som inte längre supportas av utgivaren. Detta i sin tur innebär att de som använder ifrågavarande operativsystem, måste byta till ett nyare operativsystem.

¹ <http://wisemanswisdoms.blogspot.se/2011/07/cyberprecisionsvapen.html>

² <https://www.microsoft.com/en-us/windows/enterprise/end-of-support.aspx>

Då man ska göra detta har man i princip fyra olika möjligheter;

1. **Ny dator, med nyare Windows**

Man kan byta till ett nyare operativsystem genom att helt enkelt köpa en ny dator med en nyare version av Windows förinstallerat.

Genomförbarhet: God, men det medför en icke försumbar kostnad

Säkerhetsnivå: Uppfyller alla de säkerhetskrav som ställs av banker och myndigheter

Kostnad: från c:a 5 000 sek.

2. **Ny dator, Apple med MacOS**

Man kan givetvis byta till en nyare dator från Apple med MacOS.

Genomförbarhet: God, men det medför en icke försumbar kostnad. Många gånger kan det också innebära inköp av flera olika program som man tidigare hade under Windows.

Säkerhetsnivå: Uppfyller alla de säkerhetskrav som ställs av banker och myndigheter

Kostnad: från c:a 10 000 sek.

3. **Ny version av Windows**

Man kan köpa en ny version av Windows och installera på sin gamla dator. Detta är dock inte alltid en praktisk möjlighet, eftersom kraven på hårdvara (datorn) ökar vid byte till nyare Windows-versioner.

Genomförbarhet: Begränsad pga. datorns resurser

Säkerhetsnivå: Uppfyller alla de säkerhetskrav som ställs av banker och myndigheter

Kostnad: c:a 1 000 – 2 000 sek.

4. **Installation av Linux**

Man kan installera en ny och modern version av Linux på datorn.

Genomförbarhet: God, tack vare bred kompatibilitet och resurssnål utformning.

Säkerhetsnivå: Uppfyller alla de säkerhetskrav som ställs av banker och myndigheter

Kostnad: Fritt, gratis

Eftersom det i det här fallet med Windows XP handlar om ganska gamla datorer, så är det i princip bara alternativ #1, #2 och #4 som är aktuella. De flesta datorer som levererades med Windows XP för drygt 10 år sedan, klarar inte av att köra nuvarande versioner av Windows. Samtidigt är alternativ #3 och #4 klart fördelaktiga av miljöhänsyn, då de inte innefattar krav på ny dator.

Istället för att kunna uppgradera sina befintliga datorer med en ny modern version av Linux, så blir folk tvungna att spendera minst 5 000:- på en ny dator för att kunna använda BankID.

Att det går att installera Linux på en gammal dator, men inte nyare version av Windows i samma utsträckning, beror på att Linux är utformat för att ta tillvara på datorns resurser på ett bättre sätt än Windows som är mer utformat för att gynna försäljning av nya datorer. Det innebär alltså stora privatekonomiska nackdelar när FID avslutar stödet för Linux, samtidigt som de säkerhetsmässiga fördelarna också får stryka på foten.

Det är orimligt att FID ska kunna tvinga människor att köpa nya datorer eller enheter som stöder Mobilt BankID för att kunna utföra samhällsviktiga funktioner, när det redan finns alternativ.

Det gemensamma och det vinstdrivande

Den monopolställning FID de facto har, innebär krav på en allmännyttig tjänst. Det är orimligt att en organisation som varken kommit till genom allmänna demokratiska val eller på marknadsmässiga grunder ska ha ett sådant inflytande när det enbart drivs av egennytta.

Därför borde någon form av myndighet tillsättas, som kontinuerligt granskar BankID/FID för att på så sätt undvika att maktmissbruk, eller beslut grundade på bristande insikt, leder till att delar av samhället diskrimineras och utesluts från gemenskapen.

Sammanfattning

Det är sammanfattningsvis framförallt på fyra punkter vi anser att FID agerar gravt felaktigt:

1. ***Siffrorna som ligger till grund för beslutet att avsluta stödet för Linux, bygger felaktiga premisser.***

Behovet av stöd för Linux är sannolikt betydligt större än vad de ger sken av. Som tidigare sagts så kan man inte bevisa att ett behov inte finns, genom att skapa en undermålig produkt och påvisa att ingen vill ha den.

2. ***FID bör inte ha rätt att ta beslut som missgynnar vissa samhällsgrupper och påverkar hela landets infrastruktur.***

Ett fungerande BankID för alla är vitalt för en god infrastruktur för Sverige, lika mycket som en fråga om lika rättigheter för alla. Därför bör inte FID själva ha möjlighet att godtyckligt ta beslut om detta.

3. ***FID bör inte få/kunna ta beslut som sätter konkurrensen på datormarknaden ur spel.***

BankID är en såpass viktig samhällsfunktion att FID:s beslut sätter marknaden ur spel och skapar en orättvis konkurrenssituation genom att bara gynna vissa plattformar.

4. ***Det är orimligt att tvinga stora delar av befolkningen att köpa nya datorer, när likvärdiga kostnadsfria alternativ finns.***

Många kommer att tvingas att köpa nya datorer trots att de befintliga med hjälp av Linux, mycket väl hade klarat av de säkerhetskrav som ställs av banker och myndigheter. Dessutom bör minst ett av de alternativ som BankID stöder, vara neutralt och kostnadsfritt så att folk kan använda BankID utan att detta i sin tur medför stora extra kostnader.

Redan idag är det många myndigheter som använder sig av BankID för sin webbåtkomst och exempel på detta är Skatteverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Apoteket, CSN. Staten hade själva kunnat utfärda legitimationer och lösa detta, men det gör man inte. Därmed anser vi att övervakande myndigheter har ett ansvar att kräva att FID tjänar det allmänna och inte missbrukar sin monopolställning så att medborgare utesluts godtyckligt.

Med vänlig hälsning.

Ubuntu Sverige